

ЧЕСТИТО ВЪЗКРЕСЕНИЕ ХРИСТОВО!

ТРИ ЗАРАД ЕДНО

Румен Стоянов

Без малейшо, чак никаквейшо съмнение, дължим оцеляването си като народ български на три първоначала: Православие, език, народотворчество. Троицата, обединена у едни и същи люде (кой нашенец в турско не бил е кръстен православно, не говорел речта ни, не тропал хоро?), е спасителна целокупност, овардила ни като личности и общество, ней дължим в най-голяма степен вечна и дълбока благодарност. А и дъщерно-синовено дълг да я съхраняваме, развиваме, обогатяваме, ибо тя е същине, живец на всебългарщината.

Щом демократяхме, отпадна Марковата комунясала злохула „Религията е опиум за народите“ и плъпнаха боговерски разновидности, зер има свобода на вероизповеданията. Но това не променя миналото. Днешните новобогомилство, дъновизъм, протестантство, кришнаитство, будизъм нямат никакви заслуги в опазването на българството в най-тежките му времена. Колцина богомили, дъновисти, протестанти, кришнаити, будисти били са четници, комити, съзаклятници на православния дякон Игнатий с мирско прозвище Левски, опълченци? Поборници заклевали се над православната Библия, а не пред седналия кръстом ноги

Буда. Православни българки били са изнасилвани, на други бременните коремни разпарани, че и плодът в тях да бъде посечен. Колко протестантски жени сполетяла ги е тая зверска участ? Стотици хиляди православни моми, невести бивали отвлечани, по робски тържища продавани, в haremi силом помохамеданчвани. Колко богомилки, дъновистки, протестантки, кришнаитки, будистки са изживели тая жестока съдба, кога, къде? Знайно: богомили ставали драгоvolно чалмоносци, само и само да избягват тям омразното Православие. По чисто времеви белег (късна поява тук) дъновисти, кришнаити, будисти и прочие нямат никакво участие в опазването на българския дух под сянката на падишаха.

Тия необоримости позволяват ми да кажа, че кога тукашняк наумяса да остави Православието, към чието лоно се води по кръщение, то нека вмисли какво е дала на България възлюбената инородна вяра и неговото предпочитание мигар не равнозначни с пренебрежение точно към онова, ради което станало е възможно той да е днес българин. Все едно по твое желание за винаги напускаш майка си, защото намерил си друга някоя, дете я къде-къде превъзхожда: освен в едно: че оставената (при всичките ѝ недостатъци) е теб родила. По воля Божия.

Елисавета Багряна

ВЕЛИКДЕН

Пролетта дойде отново
и донесе на света
Възкресение Христово,
слънце, птички и цветя.
Бият радостно камбани
в градове и във села
и отекват разлюляни
над гори, нивя, поля.
И зове ни тази песен
да си подадем ръце,
да речем „Христос възкресе“,
да се чуем със яйце,
та да бъдем живи, здрави,
с бодри, румени лица,
и всеблагий Бог да славим
с чисти мисли и сърца,
че прострял е Той десница
и закриля всеки час
всяка птичка и тревица,
мене, тебе, всички нас!

Уважаеми старозагорци,
Възкресение Христово
предстои -
нека го посрещнем
с мир в душата
и обич в сърцето.
Празникът е
символ

на онази невидима нишка,
която ни държи и ни напомня,
че силата на вярата
е изворът на добродетелите.
Нека не само светлите празнични дни са повод
да бъдем по-смирени, да подадем ръка, да бъдем
заедно. Делниците са изпълнени с различни
предизвикателства – устоявайте и бъдете смели.
Сърдечно Ви пожелавам пъстър
и хармоничен Великден!

Имайте здраве и късмет!

Живко Тодоров
Кмет
на Община
Стара Загора

ВЕСТИ И НОВИ КНИГИ

ПАЗАРДЖИК ЧЕСТВА 90-ГОДИШНИЯ ЮБИЛЕЙ НА ПРОДРУМ ДИМОВ

На 24 февруари в зала „Устрем“ на Младежкия дом в Пазарджик се състоя тържество, посветено на Продрум Димов, автор на над 80 книги. Юбилейната годишнина е организирана от СБП, община Пазарджик, Регионална библиотека „Никола Фурнаджиев“, читалище „Христо Ботев“ и дружеството на писателите в града. Събитието грабна присъстващите с богата литературно-музикална програма. Актьорът Александър Братоев от местния театър „Константин Величков“, който беше и водещ, изнесе емоционален рецитал от стихове на Продрум Димов. Слово за житейския и творчески път на юбиляра поднесе Боян Ангелов, който изтъкна приноса му за съвременната българска литература, което беше и повод да го наградят със специална награда на СБП.

На 14 март в Община Стара Загора, кметът Живко Тодоров връчи „Почетен знак на Стара Загора“ на Снежана Маринова – краевед, изследовател и дългогодишен директор на Регионална библиотека „Захарий Княжески“.

Катя Тинева-Гюрковска е новият директор на Художествената галерия в Стара Загора. Тя заема длъжността от 3 април, след проведен конкурс. Ръководителят на средището на изкуството под липите е главен асистент и преподава „Теория и история на изкуството“ в Тракийския университет. Част е от екипа на галерията от близо седем години, а над десет години е музейната ѝ дейност. Работила е в Националната художествена галерия в София. През 2000 година завършва специалност „Изкуствознание“ в Националната художествена академия, а през 2007 година защитава и своята докторска степен.

Една от основните цели, които си поставя новият ръководител, е да привлече младата публика и да отвори вратите на галерията за иновативни дейности, за да се популяризира богатото художествено наследство.

„Целта ми е да развием образователните програми, както и да надградим постигнатото“, сподели д-р Катя Тинева-Гюрковска. „Голяма е отговорността да наследя проф. Марин Добрев, за мен това също е едно от предизвикателствата занаяпред. Продължаваме да изпълняваме всички добри инициативи. Галерията е емблематично място за Стара Загора – важен културен център, който трябва да затвърди и развие потенциала си, за да е притегателен за обществеността. Вярвам, че ще продължи да се разпознава не само от художествената общност, но и от всички любители на изкуството“, допълни тя.

На 5 април 2023 г. в Къща-Музей „Гео Милев“ - Стара Загора се проведе среща с поета от Ямбол Илко Капелев и представяне на неговата стихосбирка „Полет по време на буря“ със съдействието на Таньо Клисуров и Крум Георгиев.

На 17 март в изложбена зала „Байер“ - Стара Загора, десет художнички, които са добре познати на старозагорската публика, обединени в арт група „10 плюс 4“ показаха петдесет свои произведения - живопис, рисунка, керамика, графични експерименти с изкуствен интелект, всичко това в една изложба - „Жената творец: думи, цветове, метафори“. Куратор на експозицията е Катя Тинева-Гюрковска.. (Картините в броя са от тази изложба.)

НОВ ДИРЕКТОР НА ХУДОЖЕСТВЕНА ГАЛЕРИЯ СТАРА ЗАГОРА

Худ. Татяна Полихронова, Бряг

Илко Капелев

ПРЕВЪЗМОГВАНЕ

На поета Тенко Тенев - частица от моите северни приключения, които той харесва

Безкрайна буря. Задъхвам се, дъх не ми стига. Бургия сякаш дълбае гръкляна и аз, столетен пленник, записан във снежната книга, забивам нокти в яката, скована от мраз.

Прославям топлите унти, ушанката, клина. Презирам призрака, който в сърцето ми спи. Ако е писано в този вертеп да загина, ще смажа с плазма свирепите вълчи зъби.

В живота болката често пристига с охрана. Духът е тъжен отшелник в тялото-скит. И ето, шраква върховната орис - капана затваря челюсти. После стомахът е сит.

Безкраен вихър. Ще има ли някога свършек? Свисти дробът на луната. Нагоре е мрак. Навред гадините вият, жадувайки мърша.

И аз настъпвам разгърден през вълчина сняг...
1989 г., Западен Сибир

„Гладна свобода“, избрани стихове от Николай Нанков, ИК „Булевард“, Бургас, 2022, художник - авторът.

„Орфей - Целебна светлина“ от Георги Майоров, Изд. „Българска книжница“, С., 2022.

„Рисунки по водата“, лирика от Тенко Тенев, , редактор Димитър Бечев, Изд. „Български писател“, София, 2023 година.

„Из записките на Буля Ганьовица“ от Александър Йотов, Изд. „Българска книжница“, С., 2022.

„Гъби след кръв“, стихове от Методи Джонев, ИК „Огледало“, худ. Калин Николов, С., 2022.

„Природопияване“, стихове от Лъчезар Селяшки, Изд. „Ерго“, С., 2022.

„Съвременни духовни озарения“, Продрум Димов, Изд. „Българска книжница“, С., 2023.

„Настройване на цигулките“, Хайку антология, Изд. „Scribens Publishing“, С., 2022.

Николай

Нанков

Застинали във мисълта за съществуването си, на космичната веранда пием залеза от чаша със уиски. Вибрациите на галактиките мамят халюциниращото ни въображение.

И по ефира впръскват сталактитните образи във пещерата на Вселената.

СВОБОДА

Пресишна хремав небосвода. Закърти кашлица-мъгла гранитни късове зад борда върху плешивата земя.

И като спънат кон с верига, през тръни, локви и блата, вървя и слепешком напипвам към тебе върната следа.

СЪДБА

Следобедна мараня – паякова мрежа връз полята. Пърха впримчена тревата. Пеперуда слитна, сякаш грабната от вятър.

Единствено кълвачът невъзмутим бродира разраната ми от крайпътни тръни риза.

ЯВОРОВ

Гръмотевично синьо в Поморие тъгнѐ. Див вятър плъосва вълни. Пошурели дървета над хора и къщи кършат клони. Скимти от морето погълнат покоя и скърца на брега грамадна скала, с прикован върху нея и вързан на поета духа.

В града на старите липи под гнила шума стихът ми къртовски кълни, пробожда всеки лист и дума - със върха си.

думите ми даже и в скалата издълбани времето ще заличи важното е да остане Тя и върху нея друг да продължи

ЦЪРКВАТА

Там в празник отсядал и аргатинът – пришеден.

Изкарал Генчо годината и се пазарил за втора, а след това и за трета година. Ратаят не другарувал с върстниците си, ами все търсел да захване приказка с по-старите хора на мекдана. От дума на дума почнал да подканва българите да си построят църква,каквато бил видял вече в града.

Намерил съмишленици сред по-будните селяни. Една вечер се събрали доста мъже в една новопостроена къща в долния край на селото – уж стопанинът ги бил калесал за гости. Работата била да съделят своята клета съдба и общо тегло.

Отишло младото аргатче и от дума на дума пак ги заговорило за църква и училище

- Да си направим, ама как? – попитали го събратите се. – Знаем, че беят и на ухо не дава да се каже.

- Ще ви кажа как – отвърнал Генчо. – Мислил съм много нощи и знам как да излъжем бея.

- Как ще стане тая работа? – неувверено и в един глас рекли селяните.

Тогава Генчо се замислил и тихо казал:

- Преди две години зарових близо до дерето железен кръст, който вече е ръждясал и оплетен от корените на върбите... Трябва да намерим добра стода и да кажем на бея, че на това място още преди турците да дойдат е имало църква. Ибрям бей може да ни разреши да си построим нова, защото е суверен.

Окуражили ги Генчовите думи и веднага решили трима души начело с него при подходящ момент да отидат при бея. Пред него Генчо трябвало да каже, че на сн му се явил един старец, с дълга бяла брада и му посочил мястото, където е имало старо черковище. Там в земята наред с църковните работи било заровено и злато.

Изчакали да мине сватбата на Адил, най-големия син на Ибрям бей, за да го намерят в добро разположение. Три дни в конака на бея пишели зурни, думкали тъпани и дрънчели дайрета.Отвън на

поляната цвърчели чевермета, а най-хубавите кадъни от харема, облечени в копринени шалвари, кършели знойни снаги във вихрени кючеци, за да се харесат на бея.

Докато траела веселбата, от къща на къща тримата събрали двайсет златни лири за подкуп на Ибрям бей. Те търпеливо изчакали пред конака волята на агата да ги приеме.Влезли в голямата стая, където върху везани възглавници се излежава беят. Той смучел наргилето си, а пред него стояла голяма чаша с кафе. Сторили нисък поклон на бея, а той им дал знак с ръка да говорят.

- Бей ефенди! – подхванал смело Генчо. – Много често насъи идва при мен един старец с брада до земята, води ме за ръка и ми казва: “Тука има църква! Ако не я съградите отново, голям мор ще настане в селото – хора и стока ще се затрият и стопят като пролетен сняг!...”

Хванал се беят за думите и веднага още с няколко души турци отишъл на самото място. Повикали всички мъже - българи да дойдат с мотики и лопати, за да копаят. Копали какво копали, много пръст натрупали и най-послед изровили законания кръст. Подали го на бея. Той не пицнал кръста, а ги накарал още два дена да копаят. Злато заровено в земята така и не намерили. Тогава селяните наобиколили бея, който се излежава под върбовите сенки, охраняван от свитата си. Изправил се Генчо пред Ибрям бей и подкрепян от всички изрекъл премислените преди това думи:

- Бей ефенди, макар и рая, чували сме, че Аллах има милост за всички. Ние не познаваме милостта му, защото стига само до гръцкия владика, а друм за нея до нашето село няма. Искаме, ефенди, да си изградим дом за молитви, за да славим в него и тебе и султана, и да си приказваме с нашия Бог.

- Излиза, керата, че милостта на Аллах стига само до гръцкия владика! – засмял се Ибрям бей и погладил

братата си.

- Щом усетили доброто му настроение, селяните изспинали пред него събраните двайсет златни лири. При звъна на лирите беят потрил доволно ръце и рекъл:

- Давам ви волята си да постройте църква, но само ако сторите това за три месеца време и да не бъде по-голяма от четири аршина височина...

Селяните направили поклон до земята на бея и тръгнали да разнасят радостната вест из селото. Още на другия ден се захванали всички за работа – мъже, жени, старци и деца – всеки кой каквото може колкото може. Мъкнели камъни и греди на гръб и строежът вървял. За по-малко от три месеца построили църквата – каменна постройка, до половината вкопана в земята с малки като бойници прозорчета на всяка стена и плочест покрив, увенчан с кръст. Зографин от Самоков дошъл и я изписал отвътре.

За Кръстовден заблестели пред олтаря кандилами и осветили ликовите на Христос и Богородица. Отслужен бил от двама свещеници от града и първият водосвет в църквата. Наскоро след това Генчо бил изпратен да се учи в Араповския манастир, а след това и ръкоположен за пръв свещеник в нашето село...

Силият и напевен звън на пиринчените чанове на селските кози заглушиха думите на отец Константин, тъй както и безмилостното време е заглушило и потулило в забравна много неща от миналото.

Станал от пейката и целунах ръката на стария свещеник. Неволно се загледах в небето на запад, където след това Генчо бил изпратен да се учи в Араповския манастир, а след това и ръкоположен за пръв свещеник в нашето село...

ПРОНИКНОВЕНИ ПОСЛАНИЯ 70-ГОДИНИ НА НАДЯ ПОПОВА

зрящ те прави и те ослепява."

Тревожната действителност на изтерзана България извиква у художничка на писмовността драматично емоционален потрес от заобикалящата ни физическа и духовна нищета, в който откриваме едновременно сурово реалистично отрицание и нестихващо съчувствие към съвременниците ни заради ограничеността на социалния им опит и лесното им изпадане в заблуди:

*„Типов дъх, италиански излагери...
Сякаш няма криза и е нямало.
А сред центъра богопомазан –
красящи и клади от омраза.*

*Божие в небесата ли, в душите ли,
кой зася ни в тази почва прашина?
Колко много ангели-спасители,
а наоколо е все по-страшно.
Гроздовите на знева са смачкани,
но къде е виното ни, братя?!*

*И липите прецъфтяват в здрача.
И се ямат под сърна на луната."*

Надя Попова е главен редактор на официалното издание на Съюза на българските писатели, вестник „Словото днес“. Носителка е на престижни национални и международни награди за поезия и есеистика и за художествени преводи на класическа и съвременна руска литература, драматургия и философия – преводи, които сами по себе си представяват предестни творчески произведения. В неспокойните си търсения на изгубената човечност тази чародейка на словесната живопис е създала и продължава да създава поезия, която със своята многопластовост, магнетична въздействена сила, синтезирана образност и конкретна до болка яркост на посланията заема значимо място в съвременната българската лирика. Основният творчески принцип на Надя Попова е пресъздаване на днешната бездуховна и безнравствена действителност не само както я вижда, чува, осезава, но и предимно както я преживява. Външните факти и явления са промислени и прочувствани, станали са нейно вътрешно битие, неин духовен свят. Изострените сетива на поетесата се сливат с внезапно нахлулата мисъл и асоциация и се докосват до разрухата в родната България, пошлостите на бруталната реалност и веригите на ежедневието, проявявайки нескъпата непримиримост срещу пасивността и безразличията на съвременното ни общество.

*„Върви, не спирай. Няма да намериш
фонтана в парка. Някой го уби.
Стърчат като прерязани артерии
попскани с ръждива кръв тръби."*

Неповторимият по своята индивидуалност поетичен речник на Надя Попова е винаги встрани от всякакви словесни декори, фалшиви извисености и сладниваки стилизации. В него доминират приглушена във вълбения размисъл елегична тоналност и дълбоко искрен, несоравнимо експресивен лиричен почерк. Сетивното познание и преживяване в стиховете й носи увличащ и жизнено автентичен естетически смисъл, изразен еластична изваяност, блестяща метафоричност и пудсиращ вътрешен ритъм. Например възбудящите и възшебно уловени мигновения в следния откъс от поемата й „Друго изречение за любовта“:

*„Тя е мирис на листа от орех,
в пръстите ни стрити,
брзозвон катедрален свод,
ослаен от шурците,
въздухът сребрист,
съшит от пеперуди,
и гнездо върху комин,
под който огният се буди;
тя е скитникът,
качил се без билет на влака –
да поеврява сам,
че някой някъде го чака;
тя е гласен звук и главна буква,
пари гърлото ти, устните напуква;
будна кома наречи я, сън наяве –*

Елка Василева - Ебори

МОЕТО ДРУГО АЗ
седи на един дънер и плаче.
Изгубило се е в гората от равнодушие.
Цялото в синини от думи-камъни
жестоки, лъжливи, освирепели...
Злостни клони са разкъсали
дрехата на озъзнатото му самочувствие.
Тук МОА е забранена дума.
Състраданието е в постоянен отпуск.
Замества го безразличие.
И е тъмно от мимикрии.
Моето друго Аз
плаче безсилно.
Добре, че мислите ми страдат от
безсъние,
за да го чуя в мрачината.
Трябва да му изпратя посока.
Да му повикам усмивка,
да му закръпя скъсаното с любов...
После
ще седнем да поговорим
смирли противоречията си
по въпроса за смисъла и възможностите.
А един ден
може би ще престане да се загубва.

Худ. Герда Вилкова, Отражения

*„Звезден дъжд обещават.
Но в облаци е небето вечерно.
Всеки ден побелявам все повече,
а отсъпте е все по-черно.
... Концерт на шурци по мрак,
далече пролайва куче.
Замина последният влак.
Каквото можеш – се случи.
Вечерното зарево
в зениците ми се къпе.
Под родовото дърво
очакват ме сенки скъпи.
А хълмите околорът
тържествено ще ме изпратят
толкова ли в тази пръст,
с концерт за шурци и вятър."*

Вдъхновеното и съкровено изповедно изкуство на Надя Попова е проникнато от озареност на мисълта и чувствата. То успява да внуши на читателя стремеж към вътрешно равновесие и едно особено усещане за душевен стоицизъм. А именно, че човек би могъл да превъзмогне себе си, за да остане и да победи.

Явор Чучков

ЛЯТО В СЕГАШНО ВРЕМЕ

Някога, много отдавна,
когато лятото се разхождаше
по всичките улици
безразсъдно и дръзко,
се влюбах в него.
Внезапно и шеметно,
без свия,
без угризения,
с цялата си невинна отдаденост!
Още съм вярна на тази любов.
Само дните ми се скъсяват
и не достигат
да доизмисля приказките за лека нощ,
които да му разказвам,
загърната в есенни думи.

РАЗКАЗВАМ ТИ...

Тънката спирала над чашата с кафе
полека избледнява.
А аз продължавам да ти разказвам
как съм го срещнала,
как този път няма съмнение –
той е моето „у дома“,
как всичко познато
изглежда различно
и ухае различно...
Дори отдалелото
е забравило
да подстригва годините...
В душата ми
се е промъкнала съзла –
усмивката случайно я е пуснала,
или нарочно –
да ми напомни, че щастие
също може да заплаче.
Разказвам ти...
И толкова е истинско
това събудено и нужно откритие!
О, мамо!
Бих искала
единствено отсъствието ти
да съм измислила!

ПРЕДЗИМНО

Денят надяна вехтото палто
попило влагата на миналите зими.
И стърчи се небето като плод
забравен в оголялата градина.
Морето е самотно и само,
прибулено с воала на мъглата.
То препрочита лятното писмо
по вятъра от някого изпратено.
Брегът сънува слънце. Като мен.
В палитрата си охратя размесва.
Ще стихне незапомнен този ден
промъкнал се през късната ми есен.

РАЗМИСЪЛ В ДЕНЯ НА ДОБРОТАТА

Животът е за живите! Така е!
Не знаем колко още ни остава
от пътя земен, отреден за всеки.
Боли за тези,
вече станали звездици.
Но докато ни има в плът и разум,
от нас зависен всеки миг
да има смисъл.
Да го насищаме с любов,
да не рушим
света на живите
с нелепо безразсъдство...
И свободата ни
да бъде обща радост,
а не надлъгване и глупаво надмощие...
Дали разбираме,
че изборът е наш
за всеки плач,
но и за всяка песен?

С ПАТОСА НА ВЪЗРОЖДЕНСКОТО РОДОЛЮБИЕ

Продрум Димов

Такъв е категоричният извод, който може да се направи, след като човек се запознае с новата поетична книга на Боян Ангелов „П(р)освещения“, която столичното издателство „Захарий Стоянов“ предложи през 2022 година на читателската ни общественост. В сюжетно-тематичен и емоционален аспект не ни изненадва, защото авторът изпитва неукротим афинитет към патриотичната тема още с първите си творчески опити в родния си град Панагюрище. И неслучайно поетът навлезе в средите на родния ни литературно-творчески свят през 1985г. с дебютната си стихосбирка „А върху ножа – детелина“, която ни подсказва за невероятната му сроденост още от майчината люлка с Възраждането и национално-освободителните ни борби. В същото време той не остана никога чужд и на болезнените съвременни социално-граждански сътресения в обществото ни, които поставиха на недопустимо кръстопопътно изпитание нашия съвременник, заставен да се бори за своето физическо оцеляване. За това красноречиво говорят и следващите му произведения „Животът остава“/1989/, „Разрушаване на естетиката“/1990/, „Делтата на другия живот“ и др. Като млад автор го възбужда също така и красивите, романтични преживявания на младите хора „А момичетата светят от смях“/1994/. Не се разделя и с примамливия свят на философията, свързайки я неизменно с родния Ренесанс /“Античната философия и Българското Възраждане“/1996/. Никога обаче той не може да се освободи от вродения си магнетизъм към най-българското време – Възраждането. Едва ли има друг наш автор, който да е така безвъзвратно пристрастен и да шества ненаситно из неговата героика, трагизъм и величие.

За това красноречиво говорят и неговите великолени и стойности заглавия, посветени на Нешо Бочев, Марин Дринов, Беловежд, както и многобройните му публикации, отразяващи духовното и възрожденско минало на скъпия му роден край. Инак как да си обясним, че той отново ни връща към възрожденските ни традиции и ги противопоставя на нашето сложно и противоречиво съвремие, което именно толкова много се нуждае от подвига и светлия пример на нашите достойни предци. А такива са и много навременните послания на поета, един горещ повик за нравствено осъществяване и възкресяване високите български добродетели. Това е и основният идеен замисъл на неговите дълбоко искрени „П(р)освещения“.

Книгата се състои от три части: Къща-музей, Прилики и Съзидане. От тях най-съществен и гравивен дял се пада, и то неслучайно, на Къща-музей. Въвеждайки ни в тази наистина сакрална, много българска къща, авторът разкрива своята човешка и творческа същност. Поетът съзнава болезнено големите морални поразии, с които ни съсипе днешното разрушително време. Но все още не е угаснала надеждата и вярява, че

„До утрото...А то отново
примамва ни с онязи власт,
пред нас открила пласт по пласт
цвета на мрачното олово.“

/*Все още*/

И за да повдигне падналия дух на мрачното ни настояще, ни въвежда в една неопенима, най-българска галерия от светли имена, които сродяващо ни напомнят ай-скъпите страници от позабравената отечествена история. И неслучайно възкресява най-напред респектиращата фигура на Гина Кунчева, дарила на България нейния най-велик син, извисил се завинаги на най-високия ни роден пиедестал. А следващия образ, с който ни среща, е този на Българския Еверест, с чието светло име днеска конюстват самозабравили се партийни и държавни велможи:

„Те сънуват как славичко хрупкат
диво патешко и брюкселско зеле
и дълбаят бюджетната дупка...
Всеки вече понещичко взел е.“

/*Погледът*/

И няма срам и свия. Няма съвест и морал, че с циничното си поведение се гаврят с българското достойнство и чест, което наказано да вис безвъзвратно над главите им и всеки ден го притиска жестоко тяхното унизително падение и низост.

И така, тръгнали из тази толкова потребна днес галерия на българската чест, се докосваме до Добри Чинтулов, сякаш чуваме и сега неговия призивен глас за борба срещу многовековните тирани. Ето го и младият и неустрашим Нешо Бончев, дал всичко от горещото си сърце за победата на голямото народно дело, но угаснал в навечерието на неговия жадан изгрев. Читателят потръпва от възмущение, когато се потопи в атмосферата на стихотворенията „Юмрукча“ и „Знаме“ и пред погледа му се извисява могъщата фигура на първородния син на даскал Ботьо Петков, записал с перо и меч най-въдновяващите мигове в историята на българското племе.

Поетът, обладаващ в необозрими дълбини родното историческо и литературно знание, търси и ни напомня за най-значимото в непомъкваните портрети на Вазов, Павел Бобеков, пред чито живот и подвиг винаги благоговее и едва ли не е неделна част от неговата същност, Захари Стоянов, легендарната Райна Княгиня...Светът на авторската галерия е обогатен и с духовния аристократ Пенчо Славейков, застанал неизменно горд на своя висок

интелектуален трон, от който не слезе сломен, притиснат и от най-уязвяващите огорчения приживе у нас, дори и в предсмъртните си мигове далече, край Лаго ди Комо.

Дълбоко ни впечатлява обаче трепетното преклонение пред невероятния поетичен талант на Дебелянов, угаснал недопустимо в разцвета на своята творческа младост и сили. А той, творещт-мъченик, е предусетил в паметната си „Сиротна песен“ приближаването та фаталния край. И когато рухва покосен от куршумите на врага на 2 октомври 1916 година,

„Непобедено бойното поле
заспила,
но с един поет по-малко.“

Струва ми се, че изумяващият талант на автора на „Светла вяра“, неговата горестна житейска участ често са навесвявали творческото ползене в неговия и са оказали неотразимо въздействие за навлизането му в родния ни литературен свят. А недостатъчно признавания в младите му години даровит поет от Копривищца е уникалния си живот и талантливо творчество вече десетилетия наред е любим кумир за българските поколения.

Галерията на поета става още по-представителна и атрактивна и с присъщето на Гео Милев, когото един жесток и коварен май на 1925 година ще погълне безпощадно и без да дочака „Септември да бъде Май“, ще го погребне погротомашката варварщина, за да бъде разпознат чак през 1954 година по оцелялото стъкло око. Но днес за гневния поет на бурноения кървав „Септември“ страда и повече авторът, а ни най-малко гибелта му може да трогне днешна „демократична“ капиталистическа България.

Удостоен е очакваното уважение от автора е и вечно младият Ведбал от Кукуш. Духът на поривистия певец на огнените гриви напразно ще чака победоносните му „Червени ескадрони“ да възарят вечна обич, вечна правда на света. Днес гонякма ведрото каменарче да ни учи

„В канарите път как се проправя
ако няма и капчица вяра.
Всичко старо върви към забрава,
ала в новия ден се повтаря.“

/*Христо Смирненски*/

В тази своеобразна музейна къща битуват и Лазар от Калейца, Богдан Овесианин, Никола Фуриаджиев, Иван Нивянин, Александър Геров...И във всеки авторът е потърсил значимото, същественото, което го откроява като собствен почерк и забележимо присъствие в литературния ни живот.

Поетът не остава безразличен и към източителната борба на Пенчо Пенев за възтържествуването на високите социални идеали под българско небе, но за съжаление никъде не се отварят гостоприемно вратите за неговите парливи и тревожни „Дни на проверка“. Напразно „поетът подрежда чувствата свои рими ръмват в нежни усови в антрацитния мрак“

/*Пенчо Пенев*/

Всеки от обитателите на „Къща. музей“ е представен от автора с характерния си нравствен облик, послания и стремления, внушения, подобрани

внимателно и целенасочено от поета. И при портретуването им техните мисли и черти са свързани със социално-психологическата атмосфера на днешния ден. По този начин Боян Ангелова отразява свои мирогледни оценки, кореспондиращи с негативния нравствен облик на днешната нездрава действителност.

Втората част на изданието съдържа една поредица от посвещения, адресирани към колеги и хора от интелектуалния свят, с които поетът е бил в близки приятелски отношения, което му е позволило да се сроди с тях в човешки и духовен план. Очевидно много неща са му допадали от поведението на Драгомир Шопов, Димитър Стефанов, Евтим Емтимов, Христо Ганов, Андрей Андреев и много други творци на изящната ни словесност и научно-творческата ни мисъл. Силно ме впечатли обаче дълбоко искрена му поетическа изповед, посветена на Иван Динков. По всичко личи, че авторът от младежките си години плува в творческите води на поета от Смилец, живее и сега с огненото му художествено слово, отразяващо поривите, болките и нравствения съзидателен пулс на времето. Пътувайки из неговия неспокоен творчески свят, Боян Ангелов долавя и усеща нерядката минорна тоналност на неговата поезия, породена от тревогите и студенината на днешния ден. Особено болезнено го гнети бездушното, което съспина обществото ни. Дори и

„Салкъмите съвсем нехаят,
че птиците
са долетели.

И само гората, която
се люби с ветровете диви,
ни моли да сме още живи,
да дишаме пелин и лято.“

/*Равновесие*/

Едва ли този елегичен глас е в съзвучие с мажорните стихове на някогашния гимназист от Стрелча, възпитаник на Богдан Овесианин, прегърнал светли мечти и идеали, възпял героизма на антифашистката борба в своята забележителна „Епопея на незабравимите“, посрещната възторжено от целокупната ни общественост в началото на 60-те години на миналия век.

Във всяко от тези посвещения Боян Ангелов е вложил много топлина от сърцето си, за да изрази същностното от емоционалния и морален портрет на хората, с които е вървял по стръмните пътеки на голямото литературно творчество.

И в третата част на изданието – „Съзидане“ – авторът не може да озапти преклонението си, чувството на взаимно уважение към съзидатели на духовното ни съвремие, с които са слагали тухла по тухла и наливали словесен бетон в литературната сграда на България. Тази съпричастност в този благороден градеж е изразена с много обич и откровение в посвещенията му за Петър Андасаров, Матей Шошкин, Атанас Звездинов, Борис Данков и други, записвали имената си сред най-ярките и най-левностни съзидатели на нашия духовен дом.

Новата стихосбирка на Боян Ангелов – „П(р)освещения“ е наистина едно рядко родолюбиво издание, в което поетът извисява на подобаващ пиедестал, за кой ли път, е възрожденски патос нашите изконни национални ценности.

Ваня Душева

ЩЕ ОЦЕЛЯВАМЕ!

Ще оцеляваме!
Ще осветяваме!
Ние сме сбъдване.
Земята ни
е със сини вени.
А българското семе
е посято във силното.
Сакаш там, във Началото,
сме станали посев
за Словото!

Стоя на стъпалото.
Дълго.
Страх ме е да вдигна
крак към
второто стъпало.
Разстоянието -
половин живот.

Има смисъл да бъда различна!
Да чувам своите мисли
и да ги кажа на глас.
Те идват по невидима нишка,
свързани точно със моя дух!
Ще отворя съзнание,
ще извикам високо,
когато отсъствам
от суетния ден:
Бъдете Човещи!
В нас е Дъхът!

Мира Дочева

ЛУДА съм по тебе – днес ще ти го кажа!
Като жарък огън изгори ме ти.
Чувствам топли пръсти,
погледът ти влажен,
как по моята кожа сякаш се топи.

Луда съм по тебе! Луда, луда, луда...
Сто пъти умирам по теб от любов.
И не ме сравнявай със никоя друга,
в мене ще те нося до края – до гроб!

Не искам от никой – нищо да прикрия,
запомни, че няма друга като мен.
Вита лоза – с вино аз ще те опия.
Ще те омагьосам и ще паднеш в плен.

Дълго ще разказвам за безсънни нощи,
дълго ще ме слушаш, чак до сутринта...

Все така въздишам аз по тебе още –
вярна Пенелопеа, влюбена жена!
ТИ ИМАШ СЕТИВА за красотата!
За болката на къравите залези.
За нежността на виолетовите утрини.
За грубостта на фалша и лъжата.
За лудостта на любовта, враждата.
Дъгата многоцветна на живота
живее в теб и в теб е светлината!

Тук, горе, е с чиста вода реката,
и въздухът е чист,
и небето е небесно,
и птиците са високо,
а тук, долу, в равното
реката е мътна и тежка,
и въздухът дори ни тежи,
и небето е високо,
а ние сме дребни,
толкова дребни,
дребни, по-дребни
от мравките;
по-дребни
от поповите прасета,
слепи къртички,
дребни,
далеч от високото,
от синьото,
от чистото.

Изключвам
тъмнината и
всякакви кръсъщи,
приглушени звукове,
шептене,
шушнене,
гъгнене,
съскане,
трясък.
Я, една светулка -
вече е тихо!
Отделих светлина
от тъмнината.
Сътворявам се!
Ден първи!

За да не прегрея,
за да не дам
накъсо
и да почернея
като изгоряла
електрическа
крушка,
снупувам се боса,
нагазвам
в прясно
изораната нива,
потъвам.

Ставам корен.
Пораствам,
разлиствам се.
В душата ми - птици,
около нея - пчели
и мравчици, и калинки -
дори със седем точици.
Връщам се със новите си
корени.
Обичам те, свят -
дори мухите
вече не презирам.
Всяко нещо подредих
на точното
за него
място.

Когато бурята
не стихва
и въздухът
не спира
да го вдъхнеш,
разбираш
рибите на сухо.
Къде е силата ти,
за да видиш
онзи резервен
изход?

Худ. Росица Попчева, Богородица плете дантели от слънцето

ЗИМНА ПЕСЕН

Зимната песен,
която морето припява!
Тя е за смерчове, бури,
потънали кораби и за сирени,
зовящи с напеви
онези незнайни рибари изгубени,
фара на пристана не видели.

Зимната песен
на морската гривеста пяна!
Тя е за глазури,
грабнали риби във човките –
с зелени очи и люспести гърбове,
с лъскави перки,
порещи вълните на океана.

Зимната песен от малките бляскави мидички,
тук-там разхвърляни или натрупани,
сякаш са преспи.
Тези, които събрали са в себе си
всички мечти, упования и
надежди човешки.

Вятърът тича по плажната, голата ивица...
Шмугва се в пясъка, търсейки нещо оставено.
А песента му сякаш вие, разсича простора.
Плаче вятърът по нещо отминало,
отдавна забравено...

КОННИКЪТ ОТ АПОКАЛИПСИСА

Вятърът
плисна в лицето ми
шепа ситни
лъждовни капчици.
После хукна
след листата,
изви ги в рог
и зафуча.
И чух
тропот на копита.

Бог ми изпраща
тези човещи,
които са познали
името Му,
славата Му,
чудесата Му.
В Негово име
те са ми братя.
Благодаря за поетите,
за духа им - антени,
за ангелския език,
който ми превеждат.
Блажена съм, че ги чувам,
блажена съм, че за мен
са неми, които ме делят от Него,
а за тях съм глуха.
Блажена съм,
моят мъж ми е центърът
и сферата между звездите.
Чувам неговата
песен.

Тази улица,
която запомни
стъпките
и крачката ми.
Тази мила,
тиха, уютна улица
ме посрещаше с очите на баба
и ме изпращаше
с ръката на баба.
Тази улица...
Гледам отдалече
и сякаш в невидима
стена се блъскат
очите ми.

Шена златни листи разпиляни.
Върху тях лежи перо от птица.
Като че сред райските поляни
виждам малка алена искрица.

Красота, преплетена с омраза.
Сякаш Каин е тука и ни маме
и сади в душите ни проказа,
и отваря нелечими рани.

От перото капчици червени
се просмукват помежду листата.
Моля се за хората студени –
да не пръскаат злото по земята.

КАКТО ВОДНИТЕ КАПКИ, които
пом докоснат асфалта и в миг,
като дъх, към небето политат,
младостта тъй изчезва – без вик.

Без дори знак на нас да покаже,
мигновено, безмълвно, без страх,
без две думи за сбогом да каже –
тя си тръгва, сякаш става на прах...

Сняг в косите ни вече посипва
своите преспи завинаги – знам.
Прегърни ме – тя, зимата идва.
Нека никой от нас не е сам!

СЪЮЗ НА НЕЗАВИСИМИТЕ БЪЛГАРСКИ ПИСАТЕЛИ – ФИЛИАЛ ПЛОВДИВ АНТОЛОГИЯ „ОБИЧАМ ПЛОВДИВ“ – 2022 Г.

Венета Арахангелова

Във жилите когато накипи,
втечненият живот,
роден в докосване,
и сокът от крайпътните липи
напира под завивката на космоса,
когато цветовете ронят жад
и капе от листата притаени
омаята на летен аромат,
а залези със изгреви са слени,
когато със забравен акварел
избухне плам

от сблъсък на вселени
и блиснат в болерото на Равел
моретата на две очи зелени,
когато тишината прелъсти
шума на закъснелите мотори
и в роклята ми сините звезди
събират твоята слънчева умора,
когато полуделите коне
отнасят ме в галоп отвъд безкрая...

Ще се прегърнем в страстното небе,
а то ще ни приготви лунна стая.

Ради Радев

ПОСВЕЩЕНИЕ

Безсъницата тази нощ е бяла,
понеже често те сънувам буден.
Припяват ми шуриците до премала
рефрени от една красива лудост.

Измислици са притчи и молитви,
които си нашепвам суеверно;
след тази песен всички птици литват
със шепота на влюбен в теб вечерник.

Нощта е дом за бледата ми есен,
в копнежите на нежно своеволие.
Приспива тишината с друга песен
най-прелестната фея – Меланхолия.

За теб строих от пясъците кули,
пиян от небеса и пълнолуния.
Танцува сред звездите сомнамбулно
поредното ми пеещо безумие.

Но тази нощ е пак ефирно бяла.
Понякога сънувам, че съм буден.
Покривам те с небесно наметало
и сривам си една красива лудост.

Румяна Шопова

ВАЛИ ПРОЛЕТЕН ДЪЖД

Вали...

Всяка капчица пее с гласа ти,
с оня омаен регистър
на твоето „искам“,
че в миг се усещам дърво разлистено.
Каква е тая магия на живия сок –
капчицата да попие,
да ни събуди за живот.

ТАМ, КЪДЕТО СПЯТ ПРЕДЦИТЕ

Там, където спят предците –
средногорската пътечка.
Лъкатуши край върбите
среброоката Бедечка.

А от проход в жегата летна
вей прохлада благодатна.
Ширнат ли се пък житата,
златна грее долината.

Николай Славов

ЕТЮД 1

По калдъръма
залезът пробягва.
И в погледите
мълком се оглежда.
До стълбите ми
черна котка бавно
заприда вечерната прежда.
Латерната
припява за последно.
Отива си денят
в отпипти глътки.
И сводът натежава
да го следвам
до здрача със нечути стъпки...
Че да се слея
с утринния залез –
под еркерите
часове да бродя.
Да се завърна
в този рай потаен.
И само с теб да го повтора.

Димитър Начев

АФОРИЗМИ

Свободата е като белия лист,
но колко по-удобно и лесно се
пише на каририания!

Отиди до края на невъзможното,
а не се отказвай още в началото
му!

Гъсеницата гризе листа,
за да може пеперудата да пие
нектар.

Сблъсъците с лошото ми дейст-
ват като масаж –
защо трябва да е кал, с която да
се оцапам?

Не да ЧЕТЕШ много книги,
а да НАПИШЕШ милион пъти
„търпение“.

Желанията са като зъбите –
по-добре да се извадят, отколкото
да те болят.

Красиви хора има много,
но аз обичам смокините –
без да цъфтят, направо дават
плод.

И последните ще станат първи,
но предпоследните никога няма
да станат втори.

Крачка назад – и цялото минало
те е погълнало.

Цвета Михайлова

КОГАТО ВЯРВАШ

Дори в най-лепката тъмнина,
искрица от надежда ще засвети.
В отчаяния лабиринт на мисълта
ще кристализират рими на поети.

Гранитения обръч ще разкъса.
Всред хаоса ще отвори пътека.
Не питам рано ли е или късно,
щом е видял посоката човекът.

Мария Спасова-Герасова

ИМПРЕСИЯ

Казват, че планината облагоро-
дявала човека. И аз, подгонена от
лъжливата игра на вятъра, се из-
качвам все по-нагоре и по-нагоре.
Като весели минувачи покрай мен
преминават обсианите с бял, пух-
кав сняг дървета и сякаш ми махат
с ръце. Снежният въздух се плъзга
по ноздрите и изпълва цялото ми
тяло. Превръщам се в балон, който
лети, лети, лети... Дума не може да
стане, че ще спре. Дъхът от прясна,
горска пръст ме опиянява и прена-
ся по железния коловоз, там долу
в панелния апартамент, където две
топли детски очи ме очакват. Някъ-
де сред дърветата, подскачайки на
пъргави крачета, прииждат игриви
мелодии. Пленена от техния ритъм,
не усещам как пред мен се изпречва
дървено павилионче, което сякаш
ми нашепва: „Добре дошла на баба
Яга!“ Наистина, баба Яга съществу-
ва само в приказките, но все още
тук-таме може да се намери нейно
подобие. Сядам задъхана на пей-
ката и погледът ми се премрежда
от безкрайната вис. Изневиделица,
облечена в сива пухкава одежда, из-
скача катеричка. Подскача от клон
на клон, а след себе си оставя елхови
иглички. Като малки струйки се ръ-
сят и правят купчинки върху снега.
Нима и ние не сме като катеричка-
та? Непрекъснато подскачаме и се
катерим. Има хора, които се катерят
по отвес, други по наклон, а трети
изобщо не се катерят.

Мислите ми се реят и не забеляз-
вам как катеричката се е прибли-
жила до мен. Подпряла предни ла-
пички, ме наблюдаваше с малките
си бинокълчета. Слушала съм, че
някои катерички така са свикнали
с хората, че вземали орехчета от ръ-
цете им. Костеливите хвърляли на-
страна. В този момент съжалих, че
не бях предвидила тази среща. Цял
час я наблюдавах в захлас. В един
момент тя се отдалечи, наново за-
подскача от кон на клон и изчезна
от погледа ми. А аз отпивах на глът-
ки от чистия въздух, който ми даря-
ваше природата.

Славка Красимиrowa

РЕЦЕПТА ЗА ЛЕЩА

Персонажът, който ме преследва-
ше между рафтовете много артис-
тично, все пак се докопа до особата
ми незнайно защо. Живите му очи
ме следяха, както изгладнял kota-
рак глъста мишка. Та, виждайки
ме как примижавам пред едни до-
матени пюренца, умувайки коя ку-
тийка е по-симпатична, за да си я
взема, персонажът се приближи на
опасно разстояние и помоли да му
кажа как да сготви леща на внука,
който е адвокат, а той разведен от 20
години, защото жена му била ним-
фоманка, сега бил по пуловер, за-
щото студ не го ловял дори когато
ходел на вилата, а сестра му нямала
пари да му изплати половината на-
следствен апартамент, от който си
делели наема, но той си имал друг
– негов си, където целият наем си е
негов, а живеел в трети с внука си
адвокат. Ушите ми леко се изпоти-
ха, а мозъкът ми безкрайно прегря и
аха-аха да даде на късо, но се запря,
защото още не бях изказала заветна-
та рецепта за лещата. Подобаващо,
на свой ред, отвърнах с авторитет.
Казах, че готвя лещата по индий-
ска рецепта. Персонажът направо
изхлипа и си помисли, че си ходя
ей така през ден до Индия. Ако го
бях оставила с тази заблуда, сигурно
още за десетина апартамента и пет
мили щеше да ми изрецитира, но му
секнах заблужденията. Все пак му
изредих, че в лещата слагам – леща,
сол, вода, олио, черен пипер на зър-
на, дафинов лист, бахар, чесън, чер-
вен пипер, картоф, чубрица, домат,
чушка..., след което персонажът по-
пита зелена или червена да е чуш-
ката, а аз отговорих да е лютивата и се
разделихме. Всичко ще да е от маг-
нитните бури, а не от нещо друго.

Методи

Джонев

ПОЕЗИЯТА

– знаме,
съшито с бели думи.

И ДО ДНЕС СЕ РАЗМИНАВАМЕ
с моя колумб –
той, все с неговите си америки,
аз – с тъмните си индии.

ПОД буци пръст и паметна трева
тук всички са се мислили за живи,
до срещата с оная със косата,
пристигаша, но не,
но не да окоси тревата.

Романът на Здравка Евтимова „Резерват за хора и вълци“ е пълнокръвно, автентично, образно-метафорично отращение на реалната ни действителност днес. Герои и събития в него са описани с изострена наблюдателност, тънка чувствителност към суровите изпитания, пред които са изправени участниците в повествованието.

Действието в романа се развива в Радомир, по-точно в крайния му квартал Старо село. Случващото се в житието и битието на неговите жители е пресътворено неподправено, психологически съвзвучно на преживяванията на героите. Достоверността на характери, действие и поведение на персонажа подсказва за реалността на течащите житейски процеси в многопосочните им измерения. Събитията и случките от ежедневието на квартала са мозаечно разположени, но подредени в рамката на една своеобразна батална картина.

На преден план Здравка Евтимова извежда психологическата нагласа и нравственото поведение на два типа човешки характери, мисленето и действията им, житейската им философия, ценностната им система. Покрай тях макар и малко по-периферно и на населението на Радомир – „забравена гънка от географията“. Постъпките на водещите действителни лица, се извършват предимно при гранични състояния на събсъщияте. Мисля, че само един надарен художник е в състояние на пресъздаде така ярко художествено както грозното лице на действителността в сиво-тъмния резерват – Старо село, така и човешината, обичта, подсъзнателния порив към доброта и красотата.

В разказа за хората и вълците от най-стъпкания радомирски квартал, има особена симбиоза между лирично и епично, между драматично и живописно.

ДА ЗАСЯВАМ трохи
във земята ни обща,
за да има хлябове утре
и за ситите долу,
и за гладните – горе.

ВГРАЖДАМ СЕ в сянката
на смълчания дъб,
лист по лист го прегръщам,
клон по клон го пределявам
и до Бога слисан го чета –
от кора
до кора.

МЕЛНИЦИТЕ хрупат невършано жито,
гладните са в поход за насъщния,
дон Санчо лъска бойните легенди:

а на върха на копнито блещука
една добре препрана свобода.

ВСЕКИ КАМЪК в пазвата
е индугенция
за шурма ни към мрежите
на дурата, неразличима още свобода:
затлъстяващите революции
изхранват своите деца.

ДЕКЕМВРИ Е и утрото
прехапва ледени устни,
а нещо кръгло като воденичен камък
засяда над баира
и му предстои все някога
да се превърне в слънце.

ОТ БЛИЗКИЯ сокак нискоизмерни хора
говорят за обич,
говорят за милост
с безмилостно свити юмруци,
говорят за мир, възседнали буре с барут,
говорят за участи свидни (навярно за
своите само),
говорят, а вятъра ечи, Балкана стене
с чутоните си тежки думи.

НАРОИХА СЕ едни такива принцове –
еднакво голи и различно огладнели,
ще ги познаете единствено
по чуждоплеменните им акценти
и републиканските препаски.

ЗА ЧОВЕКА – С ОБИЧ И НЕГОДУВАНИЕ

Силното въздействие на „Резерват за хора и вълци“, на атмосферата в него, на разгръстващите моменти, често спождащи Старо село – „уж квартал, а името му селско, най-стъпканото място, най-утрепаното, където мизерниците се влечат по улиците, нищо не виждат и не чуват, само се оглеждат да не седне някой рижд до тях“, идва в не малка степен и от образно-метафоричните детайли, които писателката умело уплътнява и обогатявайки характеристиката на героите си. Чрез тях откроява и по-осезаемо красивото и грозното в тях и около тях, жестокото и човешкото в тях. Детайлите в известен смисъл подпомагат цялостното оформление и на визуалното им възприемане, а и възприемането на събитията, фактологията, идентичността им. Примерно образа на Дамянка, наследила дарбата на баба си е жив и самороден вътрешно и външно – подскачащо по улиците „бълха дете, хубаво като дядо си, но с очи, в които ковач може да наостри ножа си“. Васко – синът на валия, магарешки трън, който свири до припадък, но все не успява да нагоди мелодията, в която иска да излее обичта си към Дамиянка.

В романа „Резерват за хора и вълци“ Здравка Евтимова изправя един срещу друг билкарката-лечителка Елена и Димитър Рижия – човекът срещу вълка, човешината срещу вълчата жестокост и погубващата алчност, бездушието срещу облагодаряващата роля на красотата в изкуството. И един до друг – Дамянка и Васко – любовта, топлината, човешка грижа за близкия, волята да устояваш пред най-мъчителните изпитания, и да останеш верен на себе си.

В епичната битка, макар и периферно участвай и представители на местното население, обледено от втори шанс, мимикриращо при всяка опасна ситуация, и опеляващо в крайна сметка. Прониквайки в същността на събитията разгръстващи бедняшкия радомирски квартал, населен с хора и вълци, авторката прониква и в същността на самото явление, което не е прецедент, а съпътстваща живота и на други малки, все по-западници, български градчета.

В бележитичното повествование се разгръщат характери, тематични кръгове, мотиви, откроява се по-осезаемо художествения замисъл, прекрояват се съдби, повлияния от превратностите на времето, всичко обвързано с хрониката на деня. И някъде на фона на живописната акварелна картина на радомирския краен квартал, се прокрадва тънка ирония,

ДА СИ НАПРАВИМ снимка със въжето,
докато е още живо,
да се вгледаме във кръглия му
орен край и да се тешим,
че друг ще висне, народе мой,
защото и полубити,
страшно много се обичаме.

На Пламен Анакиев

И ЛЯТОТО куково, и овчарите праведни –
все им е на кавалите и все им е на гегите,
че вълци пеят химни
край тлъстите кошари,
че храбри кучета в гората се вглеждат,
че някой гризе от луна и вие
с агнешка мъка.

И ДНЕС не си избрахме папа,
и днес дима със дяволска опашка
не бе навлякъл белите одежди,
лъжепророци събират сухи съчки
за дългапаметни огньове –
и те ни ни посочиха наместника.
Навярно вкупом събъркали сме
кардинално...

едва доловима, интонационно някак си
добронамерена, присъща на населението
от този край. Тя внася живителна струя
при възприемането на натоварения с
драматични събсъщности текст.

Романът е замислен и композиран така, че да може да се открие по-видно художествената-идейна мотивировка и – лечителката-билкарка Елена да поеме върху себе си безпопачните детайли, които писателката умело уплътнява и обогатявайки характеристиката на героите си. Чрез тях откроява и по-осезаемо красивото и грозното в тях и около тях, жестокото и човешкото в тях. Детайлите в известен смисъл подпомагат цялостното оформление и на визуалното им възприемане, а и възприемането на събитията, фактологията, идентичността им. Примерно образа на Дамянка, наследила дарбата на баба си е жив и самороден вътрешно и външно – подскачащо по улиците „бълха дете, хубаво като дядо си, но с очи, в които ковач може да наостри ножа си“. Васко – синът на валия, магарешки трън, който свири до припадък, но все не успява да нагоди мелодията, в която иска да излее обичта си към Дамиянка.

Мисля, че романът „Резерват за хора и вълци“ е своеобразен връх в романните повествования на Здравка Евтимова и този връх е достигнат с помощта на българското слово, обогатено с цветовете на дъгата, мъдро, дълбоко като философия, близко до народния говор на населението от този край. Лирично-епоичната – някъде и баладична интонация на изразните средства, нискоизмерното, символите, притчите – ще спомена превземашата притча за самотата на Господ, който се умилостивил и пратил на човека другарче, за да не бъде самотен като него.

Романът притежава още много художествени достойнства, постарах се да отбележа най-знаковите, според мен останалите читателят ще открие сам. Но ми се иска още веднъж да спомена накрая за удивителната галерия от уникални образи, неповторимо самородни, всеки със собствено излъчване, собствен възглед върху нещата от живота, собствено светоотншение. И всички брънки от радомирската народопсихология, а също не и от народопсихологията на цяло българско, осезано с подобни на Радомир градчета, по които улици дербейства местния рижд Димитър, но колко от тях имат вълшебна билкарка-лечителка, която да лекува тежките им рани.

Лично аз не съм чела през последното десетилетие зареден с такава идейно-художествена енергия и такъв български дух, и с такъв български език, роман като на Здравка Евтимова „Резерват за хора и вълци“.

Благовеста Касабова

КОГАТО ЛИСТОПАДЪТ Е ЗАМЛЪКНАЛ

Тенко Тенев

Стихосбирката „Рисунки по водата“ на съдържа 70 стихотворения. Не знам дали това е свързано с отминалия наскоро негов 70-годишен юбилей или е случайно съвпадение. Пък и това съвсем не е най-важното. Важното е, че стиховете в сборника на Тенко Тенев са на познатото добро ниво, няма да открием слаба творба.

В сборника са включени и няколко по-стари стихотворения, но преобладават поетични творби, писани предимно в последните 2-3 години.

И от стиховете в тази му книга се убеждаваме, че Тенко Тенев е чист поет, който подобно на Борис Христов е готов да е слуга в храма на поезията и изкуството. Тенко Тенев е отдален на поезията с цялата си ангажираност на сърцето и душата си. Стихотворенията са изповед на поета пред читателите. Вижте колко прочувствени и нежни са стиховете още в първото стихотворение от сборника „Когато в синьо небосклоните потънат“:

Когато в синьо небосклоните потънат...

И пак звезда-вечерница изгрее,
когато листопадът е замлъкнал
и тихо от водата лъч светлее.
Когато бавно и невидимо
от нас се смъкнат днешните умори.
И сълзочивият детски смях
в притихналия мрак се рони.
Когато светло и спокойно
се носи песен надалече
И всеки дом е малка светлина,
сърдечен знак за хора отдалече.
Щастили и морен – паднал е денят,
звезда вечерница изгрява...

... И върху белия ми лист
животът неизмислен продължава.

Меланхолията, в която е изпаднал лирическият Аз въздейства силно, защото екзистенцията е впечатляваща.

Лирическият герой търси самота и спокойствие, за да размишлява по най-същностните философски, метафизически и екзистенциални теми за Живота. В „Хроника“ става дума за Времето, Всемира, Небето, Вечността. Небето в „Когато мине първия порой“ „поспива звездно търсените думи“. В „Реквием за Яворов“ Тенко Тенев размишлява за драматичната и трагична съдба на великия поет. В съзваста на Яворов е събрана цялата негова трагична участ. „Днес“ е изпънено с тревога за днешния ден не само на българина, но и на човечеството, което е изправено пред несрещани досега изпитания.

Въздействащо е стихотворението „Мисия“, в центъра на което е родината:

...И тиха, и молитвена България,
изписана във въздуха трепти!

В мотото към творбата от Иво Андрич откриваме асоциация с незабравимото Дебеляново „Да се завърши в бащината къща“, защото в „Мисия“ основен мотивът за завършването. Нищо не може да замени уюта на родината, родното място и родния дом.

Темата и настроението намират продължение в „Дом“ – защото домът е същност и уют за лирическият герой, в него той намира сигурност:

От всякъде приждат ветрове,
а тук е тихо, светло и спокойно...
.....
...човек жадува дом от векове,
с душата, търсила спокойствие!

Тези стихове са своеобразен рефрен на творбата.

С родния дом са свързани и образите на майката, бащата, близките. В „Нищо ново под слънцето“ поетът се връща към своята Итака, за да изрази безкрайната си обич към тази, която му е дарила живота:

Целувам очите на мама –
най-светлите мои икони.

А в „Това хубаво есенно слънце“ се обръща към майката:

...Мамо, запей онази тъжната –
за изсъхналите от мъка клони.

В „Мама“ поетът винаги ще усеща всеотдайната майчина обич и устните й върху челото си, докосванията й в синя му. Темата продължава и в „Звездна кохорта“ със спомена за смъртта на майката, любовта към нея извира от дълбините на сърцето и душата на поета. А „Баща ми“ е памет за бащата и надеждата, че се е преселил в подобря небесен свят. „Сърдечни анокрифи“ е в памет на родителите на Тенко Тенев. Излишно е да подчертавам, че от стиховете струи чиста синовна обич и признателност, както е в „Род“.

Началната обич към родителите идва и се формира още в детството на човека. А детството е най-чистият и неподправен период в човешкия живот. Затова Тенко Тенев в „Стъпки в небето“ мечтае животът да бъде „... Като светлия вик на дете!“. Детството е неизлишно от спомените на лирическия Аз, затова присъства в стихотворение като „Хармония“. Детството за поета продължава и чрез наследниците. „Въртележка“ е посветено на внука, но има и стихотворения с послания към сина и дъщерята на поета.

Патриотизмът в поезията на Тенко Тенев е несъмнен, той извира от:

Очите на мама
и тихия глас на леля Ванга,
който казва, че България
ке я бъде!

България ще я бъде и защото е неземно красива („Банско“), тя е родила духовен титан като Васил Левски – най-великият българин. И защото българската култура е неунижима в „Завръщам се към народната песен“, а това са корените, които е в кръвта ни и тече по вените ни.

Безспорно постижение на Тенко Тенев е фактът, че се е опазил в поезията си от трафаретите, втръснатите банални клишета, фалшивите фалцетни патосни думи и стихове.

Поезията на Тенко Тенев се отличава с дълбокия си хуманизъм. „Не си отивай, бяла светлина“ е спонтанният повик на поета в „Размисъл“. Той не може да понесе злобата и омразата, злото между хората, а мечтае постоянно да вижда и усеща доброто у човека. В „Измерения“ настоява, че само Доброто е способно и има сили да възроди планетата. Човекът в едноименното стихотворение е неотделен от Времето и Природата, защото също е дело на Бога. В „Големия град“ мисълта на Достоевски, че красотата ще спаси света е върната на Тенко Тенев, че все пак има Надежда, въпреки че

Никола Иванов

картината е тревожна и плашеща:

Тези сиви квартални гета
и намръщени бързаци хора...
От всеки ъгъл блика самота
и тъга, разтърваща простора..

Стихотворението говори и за силната социална чувствителност и ангажираност на този поет.

Любовта е сред основните теми в лириката на Тенко Тенев. В неговите интимни стихове няма да срещнем вулгарност, предизвикателна сексуалност, похот, защото духовното има превес над плътското, стиховете са изпълнени с нежност. В „Спомен за Микеланджело Буанароти“ поетът спонтанно споделя:

Стига ми, че въздух един
дишам под небето със тебе.
за да завърши:
... Извилям те в душата си,
радвам се, че те има!

А във влажни устни четем:

... И само едни влажни устни,
събират цялата жар на пустинята.

... Като светкавици!

„Начин на живот“ е посветено на съпругата. В него поетът заявява: „... щастливи сме със своята съдба!“ и споделя своето веру на поет:

Изкуство е да можеш да се радваш
на чуждия успех и красотата...

Без любов животът се обезсмисля – това е основното послание в „Как започва любовта“. Есенга в едноименното стихотворение е сезонът на любовта, защото е и времето на сватбите. Любовта е силен стимул за писане на стихове в „Уморих се“. На жената е посветено „Тя цялата е смях и светлина“, където лирическият Аз се възхищава от жената:

... Божественост – наречена жена,
красива рамка на една Вселена.

В „Брюксел“ лирическият герой се чувства като у дома, защото като българин е част от света.

Стиховете на Тенко Тенев са изпълнени с болка, тъга и самота, затова предразполагат към дълбок размисъл. В „Надежда“ поетът искрено и съкровено споделя:

Цял живот
мечтая за Небе,
за глътка Въздух
и за Обич.

Почти всички стихотворения от сборника са с посвещение: на Яворов, Иван Динков, Христо Фотев и неговото Равадиново, Петя Дубарова, Стефан Данаилов, Николай Табаков, Иван Есенски и други. Като мото към своите стихотворения Тенко Тенев е използвал творби и мисли на Иво Андрич, Аристотел, Библията, Байрон, Багряна, Вутимски, Кафка, Чехов Ибсен, Далчев, Блок, Готе, Йонеско, Никола Радев, Иван Пуановски, Маркес, Авицена, Айнщайн, Христо Фотев, Екзюпери, Аполонер, Вислава Шимборска, Джон Дън, Ахматова, Окуджава, Габриела Мистрал... Имената говорят за богатата култура на Тенко Тенев.

Стихотворенията на Тенко Тенев от „Рисунки по водата“ са кратки, с което той доказва, че в литературата и особено в поезията трябва да е тясно на думите и широка на мисълта.

Надежда Станилова

ХАЙКУ

коледен гоблен
наричане за здраве
във всеки възел

надеждата на човек
дълга сянка между
изгрева и залеза

зимно разписание
на автобусната спирка
купчина фасове

лятна ваканция
баба и внуче разговарят
с преводач

еволуция
колко книги прочетох
за да стана селянка

танц на снежинки
в детската градина
Рождество

дълбок сняг
на пейката няма място
за котарак

възкресение
избривам петната
от огледалото

българска Коледа
сираче търси сърцето
на матрьошка

цъфнала сакура
споделяме си
тишина

жасминов чай
листеницата се отваря
с усмивката ми

възвисяние
по пътя на мравките
вишнев цвят

есенна вечер
все още търся моя дом
в очите на хората

цъфнала сакура
неперуда лети
срещу вятъра

Светла Йорданова

В КРАЯ НА СЕЗОНА

Снегът ридеа, стихове ваяят
и някак зимно-споменно е в мене.
Догарят свещи, после пак горят
в олгара на измъчено безвремие.

И щях да съм столетница сега,
ако се мери ВЪЗРАСТТА във спомени –
и от Градината на любовта
навярно щеше тя да ме изгони.

Но в СПОМЕНА-ГОДИНА всеки тост
нали с любов пак щеше да започва,
а всеки спомен-подарен живот –
да дава кръв на моите слепочия...

Блестят сълзи в косите на снега.
Среднощен вятър, спри да те прегърна!
Как искам всеки миг любов сега
не в стих, а в жив сезон да се превърне.

Худ. Тания Шиванчева, Вода 1

ТИ СИ ОБЛАК, АЗ СЪМ ПЕПЕРУДА

На Кънчо Великов

Сред зноя бяла пеперуда
лети и търси крехка сянка –
не знае, че под облака лети.
Да среща своите заблуди,
на вятъра да ги разказва –
така живота ѝ се подреди.

Лети, не вярва на тревата.
Забравила, че търси сянка,
не вижда цветя и пчела...
Лети към върхове и не разбира,
че тайните са на земята
и пак разминала се е с дъжда.

СОНАТИНА

На Соня Кехлибарева

Ти си моя светлина!

Отварям прозореца –
дишам от вятъра,
който носи сълзици
от онова пространство,
родило вой на вълните
на моето Черно море!
Там, край брега му –
същият вятър
е докосвал косите ти,
минал е през душата ти...
Дишам от него сега –
облак вълни е ореол светлина,
който влиза
през отворения ми прозорец.
Колко светло
е моето Черно море!

ЛЮБОВ С МОРФЕЙ

Преди съня – море от мисли!
Не мога да заспя,
защото чакам от есенцията на деня
да съградят добрата незабрана.
Влюбена във бялото до бяло –
лист хартия – САМОТА...
Хармония – обичащи се ноти,
думи – преживяно през деня,
цифри – точността да дишам,
споделеното – да премълча,
а премълчаното да се развика.

ТРИКНИЖИЕТО НА
ВЕСЕЛИНА КОЖУХАРОВА

Писателката Веселина Кожухарова изненада доста четящи хора и творци с бързото си израстване в областта на белетристиката. Тя установи забележително присъствие в творческите среди с романа „Погледни през рамо“, легендите по народни песни „Между звездите и зората“ и романа „Въглени“. Ако метафорично използваме заглавието на първата и погледнем през рамо към тях, освен описаните житейски случки, тегобите и радостта, ще се потопим и в необятната дълбочина на един малко позабравен, но красив български език. Ще видим с погледа на съвременния човек, как условията на живот се променят, но човешката душа остава все така онзи дълбок кладенец с виезаниите изблици на неочаквани състояния. С невъзможни решения, пестротата на характери и цветоусещания на делника и празника, и вечната неумираща човешка надежда.

В книгите на Кожухарова читателят ще намери вселена от образи със собствен пълнокръвен живот: болки и радости, възделения, възходи и пропадания. А всеки един персонаж в трите книги носи обаянието и тревогите на своето време.

„Погледни през рамо“ е книга, населена с хора, не сътворени от въображението на белия лист, не сънувани, а реални. Хора с патриархалния характер на живота от тяхното време. С нормалните за него човешки взаимоотношения и многообразна палитра от характери. Няма украсение, няма отрицание или величаене на героите. В тях кипи истинският живот с безпардонния си език, с пороците и добродетелите. Например образът на дядо Симеон – прадядото на авторката. Тя ни води по пътеките на чепатия му характер – човек от път и кръв. Показан със страстите, пороците и добродетелите в действителния му живот. Със звучния и доста пиперлив език.

Какво ще прочетем в книгата с многозначителното заглавие „Погледни през рамо“. Няма батални сцени, няма политически уклони, има само семейство с неговите тегоби и радости. Това напомня тетралогията на Талев, но не е епигонство. Машабите и замисъла са различни. Общото е онзи прекрасен български език, с който авторката описва събитията. Колоритността му говори за усет към изящната словестност и безспорен талант на белетрист. Описвайки неповторимата красота на природата и усиления селски труд, Кожухарова ни показва и разбира неговото на жените за красивото и изящното в живота. Показва ни и многоцветните човешки съдби.

Лекотата, с която се чете книгата, ни примамва да прочетем още малко, още малко и пак още малко от нея и така неустойно до последната страница.

Какво става в „Между звездите и зората“? Това е заглавието на втората книга на Веселина Кожухарова. Какво се случва в това щастливо или прокълнато време на съня и пробуждането? Отговорът е:

тече животът. Разиграват се уникалните, неповторими ситуации на живота, срещат се и се разминават човешки съдби.

Със своя самобитен писателски почерк и стегнат изказ авторката прави уникален експеримент – от мита в народната песен да изгради неговата белетристична плът, да пресъздаде неговата история с битието му. Кожухарова показва забележително точен поглед върху детайла в повествованието. В легендите, както тя нарича тези разкази или, пак по нейните думи, „приказки за пораснали деца“, пулсира вътрешният ритъм на народната песен. А, четейки всеки следващ разказ, разбираме, че авторката се е потопила много дълбоко в извора на творческия гений на народа ни. Там тя се чувства на точното място и умело води читателя до неповторимото му изживяване по време на четенето. Че и след това.

„Въглени“ е третата книга на Веселина Кожухарова. Този роман ни въвежда във времето, когато под напора на поробителя угасва огънят на Второто българско царство на Балканите. Търсейки място за физическото си оцеляване мнозина напускат столицата ѝ, великолепният Търновград, и се заселват в закътаните пазви на планината. Но в душите им остават да тлеят въглени на надеждата и живота. Наред с усилията за подреждане на бита, душата жадува и упование. И то идва с почитта към празниците, с обичаите и ритуалите, свързани с тях. И най-вече с песента. Романът е един синтез, изплетен от човешкото и физическо страдание и великата воля за човешко оцеляване.

Действието в романа ни вървя в 17 век и читателят започва да се чувства пълноценен герой в него. Съучастник в съдбите на всички действащи лица. Неусетно потъва в онова смутно време, става смирлилен на Ангел и Огнян, на Малина и Калина и на всички останали персонажи в романа, където човек се уповава на Бог и милостта на Съдбата. Авторката на „Въглени“ ни „внедрява“ детайлно в бита и духовния свят на героите си, поднася ни ненавтрапчиво лексиката на прекрасния български език от онова време. Великолепните описания на природните картини, вилтането на народната песен в повествованието, го правят роман-приказка. В него се долавя полъха на житейската философия на века, силата и слабостта на човека от тогава, че и до днес.

В заключение: какво е общото в трите книги? В основата е народната песен, макар сюжетите да имат различен мотив. В тях с подчертано присъствие е народното умотворение, използването на неговата лексика, мелодичността на прекрасния стар български език и прераждането му за нов живот в трите книги. Общото е и великоленното стилово поднасяне на всички действия, картини, човешки характери, болки, надежди...

Да пожелаем на Веселина Кожухарова здраве и здрав творчески дух за бъдещите нейни книги!

Иван Антонов

РАЗКАЗИ – ИНТЕРЕСНИ
И ПОУЧИТЕЛНИ

В чест на своя 80-годишен юбилей, Маргарита Сапунджиева, която е автор и на стихосбирка, е подготвила за читателите си разказани истории за различни хора от различно време. Разказите се четат леко, интересни са, затова нито за миг не изпитвах досада. Обхващат многоброен кръг от проблеми, с които ние се срещаме в различните възрасти. Разказите разкриват житейски истини, с които често сме се сблъскали - неблагодарността, наивността, себичността, битовите проблеми, които ни правят уморени, унили и безинтересни за околните. Понякога гледната ѝ точка е обратна на онова, което сме свикнали да възприемаме като положително, като правилно и морално. Най-доказано е това в разказа „Ако бях умрял“. „Баба Недка“ е трудолюбива, добра, скромна, всеотдайна и услужлива, отдадена изцяло на семейството си, на децата и внуците. В тази любов към близките си тя абсолютно пренебрегва себе си – за да пести за подаръци, за да им угажда и да пести, тя носи старите си дрехи, анцузи и обувки от големите си внуци. Тя е и родител, и учител, и приятел на малчуганите. Когато внезапно ракът ѝ отнася, съпругът ѝ намира нейна „заместничка“ – Милена. Тя е коренно противоположна на добрата „баба“ Недка – елегантна, винаги с прическа, с кремове и парфюми, със съпни дрехи и бижута, тя въвежда „дядо“ Кольо в друг свят и го подмладява с десетина години. Тогава той си признава, че ако е умрял преди пет години, нямало да знае, че има такива жени. И съжалява, че е загубил толкова много в живота. Като читател аз съм съгласна с неговия извод, но ми се иска да вярвам, че всеотдайните грижи и обич на баба Недка са останали в сърцата все пак на онези, на които тя е дала толкова много. Но с този разказ авторката подсеща читателки като баба Недка, че в живота има и други ценности, освен труд и всеотдайност.

Всеичи разказани истории са поучителни в някаква степен и те карат да се замислиш за съдбата на техните герои, да я преразглеждаш в светлината на собствения си живот. Максимата, че „битието определя съзнанието“ е най-силно доказана в първия разказ, с който започва

книгата: „Всеички сме за Англия“. Тя разкрива съдбата на емигранта и доказва, че средата променя човека с изискванията и условията си. Един пълен неудачник в България, израствал в семейство на алкохолик, останал безработен, в Англия намира работа и добри приятели. За да заяви: „Аз съм взел живота си в ръце и съм най-щастливият човек в Северното полукукло.“ Да, на човек не му трябва много, за да е щастлив, а онова, което го прави спокоен и уверен в себе си.

Често пъти в живота си страдаме за несбъдната любов, за неосъществена мечта, за внезапна несполука – всеки човек има своя ад. В това отношение хора с вяра често ни проповядват, че „когато Господ е затворил една врата пред нас, той е отворил друга.“ Това най-ярко личи в разказа „Всеяко зло за добро.“ Параскева е „умна, интелигентна, забавна“, но природата не ѝ дала хубост – „невисока, с къси крака, големи бузи и рядка кестенява косица“. Освен това на бузата си има голямо кафяво родилно петно. Дали заради душевната и красотата или заради софийското ѝ жителство, но нейният приятел от студентските години Боян е истински Аполон – красив, висок, строен, със сиво-зелени очи, с красива сдържана усмивка. Една временна раздяла ги разделя завинаги, което е тежка мъка за момичето – душевна и физическа.

Тя заминава да се лекува във Франция. Когато се връща, среща случайно един художник, с който установяват, че са родени един за друг. След 30 години се разбира, че красавецът е пропилял живота си като учител на село, след два неуспешни брака и дъщеря с психични проблеми. Боян е починал на 52 години, докато Паша със своя съпруг обикаля света и живее в една високохудожествена среда в световната столица Париж, имат две дъщери и внуци и художникът боготвори своята съпруга, защото смята, че тя е „най-доброто същество след Дева Мария.“

Всеки разказ заслужава да бъде прочетен. И поражда различни мисли в читателя. Кратките диалози обикновено подсилват тезата на авторката и характеризират добре героите ѝ. Един лек хумор разведрява – Маргарита Сапунджиева е майсторка в това отношение. Усвоила мъдростта на живота, тя е пресъздала съдби и герои с не много думи, но ярко и убедително. Всъщност, както сама казва, това не са разкази в класическия смисъл на думата, защото тя ги е лишила от описания на природни картини и душевни терзания. Всички герои са от едно по-минало време, когато още не познавахме компютрите, но човешките проблеми и преди, и сега, са все едни и същи – животът е борба, в която всеки намира своето място. Или по-точно – животът, този неумодим съдник, поставя всеки на мястото, което заслужава. „Всеяка история е по действителен случай“ – твърди авторката. А със своето авторско перо тя е почувствала необходимостта да ги разкаже. И читателят няма да бъде разочарован.

Янка Масленска

ПОЕЗИЯТА НА ПЕНЧО ПЕНЧЕВ
ДОКОСНА ЖЕНСКИТЕ СЪРЦА
В ЯВОРОВО

Среща на старозагорския поет Пенчо Пенчев се състоя на 11 март 2023 г. с жените на село Яворово. Тя бе организирана от НЧ „Ахिनора – 2006“ и посветена на женския празник Осми март.

„Поканихме Пенчо Пенчев, защото той пише за любовта и жената.

Това е лайтмотивът на неговата поезия.“ – сподели г-жа Пенка Иванова, председател на читалището.

Приятно впечатление направи много добрата подготовка на мероприятияето. Още в самото начало зазвучаха любими стихове на поета в изпълнение на негови почитатели. Г-жа Иванова представи последната му книга „Така те помня“ и прочете нейното емблематично стихотворение:

Пенчо Пенчев

ВЪПРОСИ

Какви какво си ти, любов, какво си?
Дали си чувствата у нас събрани,
или си незададени въпроси,
или си радостите неживяни?

Какви какво си ти, любов, какво си?
Дали си суха есенна поляна
с останала, след всички сенокоси,
трева, Кафяво-жълта, неприбрана?

Какви какво си ти, любов, какво си?
Дали не си заблудата голяма,
която всеки в себе си си носи,
дали не си измислица, измама?

Какви какво си ти, любов, какво си?

Така те помня – малко бяло цвете,
с големи и усмихнати очи,
смутина как вселената мълчи,
щом твоето лице край мен засвети.

Така те помня – трепкаща звездица,
целуваща небето през нощта,
запалваща в тъмното свещта,
светилото на моята зеница.

Така те помня. Днес си само в мене.
Ела, огрей ме с твоите лъчи!
Какви две думи, после замълчи
и остави душата ми да стене.

Изненада за гостите бе интересът

към руския превод на стихотворението, направен от Живка Барова, който е бил издирен от Пенка Иванова и също бе прочетен на сбирката.

Развълнуван от топлото отношение, Пенчо Пенчев говори за своето творчество, отговаря на въпроси и прочете пред грейналите очи на женското царство подбрани свои творби.

Празничната среща завърши с поздрав от фолклорна група „Ахिनора“ с песента „Теменуго, теменужке...“.

Духът на поезията на Пенчо Пенчев още дълго ще вънлува женските сърца в село Яворово.

Живка Барова

АДРЕС: 6003 СТАГОРА, УЛ.ХР. БОТЕВ 4
ГЛАВЕН РЕДАКТОР: ЙОРДАН АТАНАСОВ
ТЕЛ: 042/649-110, GSM 0888 790 135
РЕДАКТОРИ: РУМЕН СТОЯНОВ, ИВАН БОЧЕВ
КРАСНИМРА БОЖАНОВА
ИЗДАТЕЛ: НЧ „ДАСКАЛ ПЕТЪР ИВАНОВ-1988“
E-MAIL: LIT_GLAS@ABV.BG
ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦА: LITERATURENGLAS.COM
IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90 BIC: UNCRBGSF
УНИКРЕДИТ БУЛБАНК СТАРА ЗАГОРА
ПЕЧАТ: „ЛИТЕРА ПРИНТ“ АД - СТАРА ЗАГОРА

НЕ СЕ ВРЪЩАТ И НЕ СЕ РЕДАКТИРАТ МАТЕРИАЛИ!
АБОНАМЕНТ - САМО В РЕДАКЦИЯТА

ОРЯХОВСКИЯТ ПРИНЦ – ИМПЕРАТОРЪТ НА ТЕКСТИЛА

Светлин Русев в своето слово го определя като „един странен пътник, необичайно деликатен за балканските нрави, тръгнал от изконните начала на българската духовност, преминал през тайните на източната опитност и модерния дух на Париж, който се завръща отново при нас като път и памет – път за търсещите и памет за постигналите вечност.

Днес все още нямаме истинска мярка за Марин Върбанов и като артист, за който модерният свят беше традиция, преоткрита във времето, и за Учителя, който изведе съвременния български гоблен от приложните традиционни функции до изящно пластическо произведение, което владее пространствената среда по свой неповторим начин”.

Марин Върбанов е роден на 20. IX. 1932 г. в гр. Оряхово в семейството на преселниците от с. Врабево, Троянско – Пеко и Петкана Ганекови. Завинаги ще носи в сърцето си духа на крайдунавския град – с красотата на крайбрежието, с древната история и култура – римската крепост „Бургонозе”, ромейската – „Вариана” и българската – „Камъка”.

Майка му Петкана умира много млада и оставя четири сирачета. Марин е най-малкият и е даден за осиновяване на бездетно оряховско семейство – Тота и Ванко Върбанови. Момчето учи в мъжката гимназия в Оряхово, днес носеща неговото име.

По-нататък житейският път на Марин Върбанов е свързан с изкуството и текстила. През 1951 г. е приет в Софийската художествена академия в класа на проф. Пенков, а през следващата година е студент в Пекин – специалност „Декоративен текстил и гобленно изкуство” при проф. Чай Фей. В Китай Върбанов среща талантлива Сун. Много драматични препятствия и условности преодоляват двамата, до-като узаконят връзката си – далечни страни, различни традиции, мнителност. Но любовта побеждава.

„Проблемът е, че срещу чувствата им стои непреодолима на пръв поглед стена. Те са твърде различни като социален и културен произход. Сун Хуай Куей е от древна династия. Баща ѝ е професор по старокитайски, а майка ѝ – преподавател по английски. Върбанов е отгледан от обикновени хора – дърводелец и домакиня. Всичко е срещу любовта им, но двамата не се отказват – срещат се тайно, общуват с писма, които се пазят до днес.

Сун все пак успява да убеди родителите си, че любимият ѝ всъщност е оряховски княз. Двамата имат благословията на близките си, но не и на държавата. Но и това не отказва младата жена да се бори. Започва да пише до институциите и в крайна сметка разрешението за брак е подписано от властите. След като завършват образованието си, влюбените Марин и Сун заминават за България. Там ги заварва разрывът между Китай и останалите социалистически държави. Пътят обратно е затворен за двамата за цели 15 г.“ – спомня си дъщерята Боряна.

През 1960 г. Марин, Сун и Боряна се завръщат в България и той става преподавател в София, а от 1967 г. е доцент. Марин Върбанов създава специалността „Текстил” в Художествената академия у нас, а по-късно гобленната секция в университета в Сидни, Австралия.

Със своето обаяние и неподражаемия си талант печели уважението и приятелството на студентите, увлича ги в творчески търсения и новаторство.

С новата специалност, открита в Академията, Марин Върбанов прави от гоблена и стенния килим, присъщи за гостните стаи, ценно приложно изкуство, което украсява много международни зали, фойета, художествени галерии. Нашият творец с яркия си талант печели множество награди у нас и в чужбина. Трикратно получава националната награда за изкуство, а през 1972 г. е награден с орден „Кирил и Методий” – II степен.

Проф. Марин Върбанов приема поканата и заминава заедно със съпругата си и двете си деца – Боряна и Феникс – във Франция, където 10 години налага своя стил и общува със световно признати творци. Известният френски моделиер от италиански произход Пиер Карден е впечатлен от нашия художник-приложник и сключват договор за съвместна работа.

Марин Върбанов налага използването на естествени материали в изработването на гоблени, държи за съхранение на българския дух в тъкаческото изкуство. Участва в изложби със свои творби в Париж, Китай, Брюксел, Прага, Москва, Берлин, Варшава, Лозана, Вашингтон и др. Едни

от най-известните негови гоблени са: „Търново”, „Кукер”, „Родопска песен”, „Народна приказка”, „Музика”, „Розовер” и др. Неговите текстилни творби днес са притежание на частни колекции и галерии във Франция, Китай, Япония, САЩ. У нас негова пластика е изложена в подлеса на НДК, както и паното „Тракийска врата” в резиденция „Бояна”.

В създадената от него школа има художници от три континента – Европа, Австралия и Азия. Драматична и с много неочаквани обрати е съдбата на Марин Върбанов. Като дете той губи рождената си майка, за да намери скоро новата си любяща майка; бедният студент, безквартирен и недохранен, живеещ в таванско помещение на Художествената академия, става един от най-големите български художници-приложници и професор в същата Академия. Младецът, на когото китайският баща с неохота дава дъщеря си, защото по неговите думи „българите бият жените си и ядат люто”, по-късно е основоположник на Китайската художествена академия в Ханджоу и днес носи името на Марин Върбанов. Китайците го наричат „императорът на текстила”. Той е първият български професор в Китай и първият българин със самостоятелна изложба на гоблени и пана в Пекин.

Върбанов е вдъхновен, енергичен, отдаден на изкуството, неизчерпаем на идеи. Естет от висша

класа, развил фин усет към цветовете и формите, превърнал килима и гоблена от ръкоделие в изкуство, съчетало вихъра на въображението, изискания усет за движение на формата и неуловимия прилив на багрите. Изкусни килимарки дават живот на замисъла му чрез нюансите и богатства на цветовете. Императорът на текстила съчетава божията искра на таланта и вдъхновението с всеотдайния труд, с безрезервната отдаденост, с търпението да създава красота и финес. За изкуството си той казва: „Най-важното е гобленът да носи българския дух. На това държа най-много. И на корена държа. Да запазим българския корен. Да съхраним цялото онова богатство, втъкано в багрите на българските носии, в дрехите на нашите предци.” За творчеството е убеден: „Един творец, ако не се учи от световноизвестни имена, ако не търси, ако не се стреми да внесе нещо свое, той ще изостане, ще загине като творец.”

Проф. Марин Върбанов – боговдъхновен, вечно търсещ дух, творец със световна слава, странстващ гражданин на света – никога не забравя своите корени. За него бившите му студенти говорят с преклонение, а известната френска изкуствоведка от български произход Дора Валие казва: „Марин Върбанов няма равен на себе си, когато говорим за разнообразие в художествения текстил.”

Смъртта прекъсва творческия му възход и жаждата да създава съвършена красота. На 9. VII. 1989 г., на 57 г., когато не само бере плодовете на своя талант, но е извор на вечно нови идеи, секва житейският път на големия художник, майстора на гоблена проф. Марин Върбанов. София, Париж и Пекин си поделят по шепа прах от тленните останки на нашия творец, императора на текстила, оряховския принц, гражданин на света – проф. Марин Върбанов.

Цветана Качерилска

